

Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring i somatiske klinikker - metode for utvikling

Gjelder for: Hele SiV
Dokumenttype: Retningslinje
Sist endret: 12.04.2024

1. HENSIKT

Sikre rutiner og enhetlig praksis for gruppebasert PPO

Bistå til etablering av gruppebasert pasient- og pårørendeopplæring.

Gruppebasert pasient- og pårørendeopplæring (PPO) skal bidra til:

- at pasienter og pårørende får tilpasset informasjon og opplæring (1,2,3,4,5)
- pasientsikkerhet ved å øke helsekompetanse gjennom tilpasset helsekommunikasjon og medvirkning. [Helsekompetanse](#) er evne til å forstå, vurdere og anvende helseinformasjon for å kunne treffe kunnskapsbaserte beslutninger relatert til egen helse (6,7)
- ønsket effekt og etterlevelse av behandling og redusere behovet for reinnleggelser (8,9,10)
- å sette pasient og pårørende i stand til å mestre helseutfordringer og fremme livskvalitet (8)
- likeverdige helsetjenester (9,10,11)

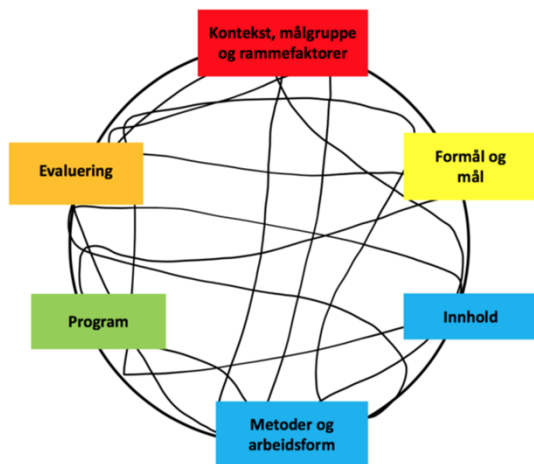
2. ANSVAR

- **Aktuell klinikk og avdeling** med ansvar for behandlingen, har hovedansvaret for pasient- og pårørendeopplæringen i tråd med gjeldende nasjonale retningslinjer.
- **Lærings- og mestringssenteret (LMS)** har et overordnet ansvar for å legge til rette for at kliniske somatiske avdelinger ved Sykehuset i Vestfold HF ivaretar gruppebasert pasient- og pårørendeopplæring i samarbeid med brukere og helsepersonell. Veileder og bidrar med kompetanseheving innen helsepedagogikk og kommunikasjon.
- **Helsepersonell** identifiserer pasient- og pårørendes behov for informasjon og opplæring og vurderer aktuelle læringsaktiviteter. Planlegger, gjennomfører, evaluerer og dokumenterer opplæringstiltak

3. FREMGANGSMÅTE

- Samarbeidsaktører i utvikling av gruppebasert pasient og pårørendeopplæring vil være fagpersoner, brukere/pasientorganisasjon og Lærings og mestringssenteret. I hele prosessen skal brukeren være aktivt deltagende i både planlegging, gjennomføring og evaluering, med utgangspunkt i [Standard metode](#).

- Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring innebærer en samarbeidsprosess hvor anbefalt verktøy er å benytte [Didaktisk relasjonsmodell](#) (18):

Sentrale spørsmål for opplæringen kan være:

- hvem er målgruppen,
- hva er målet for opplæringen,
- hvilke læreforutsetninger og behov har pasienten og pårørende?
- hvilke rammer gjelder
- hva skal innholdet være?
- hvilke læringsaktiviteter er hensiktsmessige å benytte?
- hvordan skal det evalueres?

- Regionalt kompetansesenter for pasient- og pårørendeopplæring i Helse Sør Øst (RK PPO) har utviklet et [Planleggingsskjema](#) som kan benyttes ved oppstart av nytt læringstilbud
- Melding om behov for nytt gruppebasert opplæringstiltak for pasient og pårørende kan fremmes fra både fagpersoner og brukere/pasientorganisasjon til Lærings- og mestringssenteret (LMS).
- Gruppebasert pasient- og pårørendeopplæring tilrettelegger for læring og utvikling av kompetanse som bidrar til å kunne mestre de utfordringene det er å ha en kronisk sykdom, tilstand eller funksjonsnedsettelse. «Forskning viser at lærings- og mestringstilbud særlig kan ha nytteverdi i form av tilegnelse av ny kunnskap, bevissthet om egen helse og opplevelse av gjensidig støtte og håp» (Stenberg et al., 2016).
- Tiltakene skal være kunnskapsbasert, der det foreligger valid forskning og opplæringen knytter seg til teoretisk rammeverk for pasient og pårørendeopplæring, beskrevet i Helsepedagogiske anbefalinger. Internref: [Pasient- og pårørendeopplæring \(PPO\)](#)

OPPGAVE	AKTUELL SEKSJON	LMS	BRUKER
Planlegging av opplæringstiltak			
Opprettelse av kurs	Avdelingsledelsen vurderer behov og godkjenner oppstart av kurs. Definerer kursansvarlig lege. Avklarer kursleder.	Forankrer kurset med seksjonsleder. Etablerer kontakt i seksjonen og pas. organisasjon.	Pasientorganisasjon foreslår aktuell kontaktperson/- er. Eventuelt erfaren bruker utenfor organisasjon.
Forberedende veiledning		Har en avklarende samtale om metoden og rollen med kursleder og erfaren bruker. Informere om takster og brukerhonorering.	Avklarer brukerrollen sammen med LMS/kursleder/pasientorganisasjon.
Planleggings møte	Kursleder og eventuelt flere representanter, deltar på planleggingsmøte. Avklarer nødvendig tverrfaglig personell til kurset. Bidrar med fagkompetanse. Utarbeider i fellesskap program for kurset.	Inviterer og leder planleggingsmøte og skriver referat. Bidrar med helsepedagogisk kompetanse og sørger for at teoretisk rammeverk integreres i kurstilbudet. Avklarer kontaktansvar for kursets fagpersoner. Utarbeider i fellesskap program for kurset.	1-2 erfarne brukere deltar på planleggingsmøte. Bidrar med brukerkompetanse Avklarer evt. bruker som deler sin historie med LMS/kursleder. Utarbeider i fellesskap program for kurset.
Rekruttering	Anbefaler kurset systematisk for pasienter og pårørende som en del av behandlingen Velger ut aktuelle deltagere fra bl.a. pakkeforløp	Bidrar ved behov med utsendelse av invitasjoner. Publiserer kurset i kursoversiktsbrosjyre, siv.no, infoskjerm på legekontorer, Praksisnytt.	Informere om kurset til sine medlemmer i pasient organisasjonen.
Praktiske forberedelser til kurs	Registrerer kursdeltagere i DIPS.	Tar imot påmeldinger Videreformidler oversikt over kursdeltagere til kursleder/kontor i papirform eller som kryptert e-post. Bestiller kursrom. Utarbeide informasjon til siv.no og vurdere behov for andre informasjonstiltak. Dekke evt kostnader for informasjonsmateriell. Utarbeider følgeskriv for kurset. Bestiller servering fra kantina på seksjonens ansvarsnummer.	

Gjennomføring av opplæringstiltak

<p>Praktisk gjennomføring av kurs</p>	<p>Kursleder følger hele kurset. Aktuelle fagpersoner bidrar inn med sin fagkompetanse. Klargjør og rydder kursrom i samarbeid med LMS</p>	<p>Kopierer kursdokumenter ved behov. Klargjør og rydder kursrom i samarbeid med kursleder Sørger for kaffe/te og vann. Bistår kursledere ved behov. Kan ved bortfall av ressurser bistå som kursleder. Bistår etter behov med mestringsformidling og sørger for erfaringsutveksling.</p>	<p>Brukerrepresentanter avgjør selv om tilstedeværelse på kurset. Bidrar evt. med pasienthistorie og deltagelse på erfaringsutveksling Informerer om sin pasientorganisasjon etter avtale.</p>
<p>Takster ved kurs</p>	<p>Registrer deltagelse i DIPS etter ISF regelverk for gruppebasert pasient og pårørendeopplæring Innsatsstyrt finansiering, ISF, 2024 Rapportere antall pasienter og pårørende og aktuelt ansvarsnummer til LMS for interne stimuleringsstakster Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsstakster. Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsmidler-skjema</p>	<p>Veilede i registrering og takstsystem ISF, gruppebasert pasient og pårørendeopplæring Innsatsstyrt finansiering, ISF, 2024 Administrerer interne stimuleringsstakster Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsstakster. Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsmidler-skjema</p>	
<p>Dokumentasjon til fastlege</p>	<p>Seksjon og LMS avtaler hvem som dokumenterer pasientens deltagelse på opplæringstiltak etter oppsatt mal i DIPS og sender elektronisk til pasientens fastlege</p>	<p>Sørger for at pasientens deltagelse på opplæringstiltak dokumenteres etter oppsatt mal, i DIPS og sendes elektronisk til aktuell fastlege LMS avtaler med aktuell seksjon hvem som gjennomfører dokumentasjonen til fastlege</p>	
<p>Honorering av brukere</p>		<p>Registrere aktuell bruker inn i personalportalen som ansatt ved LMS. Sørge for honorering av brukere fra LMS budsjett Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Honorering av brukere. Avtaleskjema</p>	<p>Fylle ut skjema for honorering Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Honorering av brukere. Avtaleskjema</p>

Evaluering av opplæringstiltak

Evaluerings-skjema	Sørger får at deltagere fyller ut evalueringsskjema ved kurssets slutt	Kopierer opp tilstrekkelig evalueringsskjemaer og leverer kursleder. Tilbyr å oppsummere skjemaer og videresende til kursleder.	
Evaluerings-møte	Kursleder deltar i Evalueringsskjema. Justerer og vurderer planer for videre kurs.	Kaller inn og deltar i evalueringsskjema. Leder evalueringsskjema Justerer og vurderer planer for videre kurs.	Deltar i evalueringsskjema Justerer og vurderer planer for videre kurs.
Kostnader ved opplæringstiltak			
Utgifter ved kurs	Ressurser til kursleder og aktuelle fagfolk. Utgifter til matsservering.	Ressurser for å legge til rette for kurstiltak. Utgifter til trykking av brosjyrer, honorering av brukere samt drikke ved kurs.	
Inntekter ved kurs	ISF takster Interne stimuleringsstakster		Møte- og kjøregodtgjøring

Inntjeningsystemer for poliklinisk gruppebasert pasient og pårørendeopplæring i somatikken.

Poliklinisk gruppebasert pasient og pårørendeopplæring har mulighet for to inntjeningsystemer i somatikken:

1. Innsatsstyrt finansiering, ISF. Se: [Gruppebasert pasient- og pårørendeopplæring- opplæringstakster ISF](#)
2. Interne stimuleringsmidler ved SiV. Se: [Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsstakster.](#)
[Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsmidler-skjema](#)

Honorering

Brukerrepresentanter som medvirker i planlegging, gjennomføring og evaluering av pasient- og pårørendeopplæring i samarbeid med Lærings- og mestringscenteret, får utbetalt godtgjøring etter gjeldene avtale utarbeidet av Lærings og mestringscenteret, Sykehuset i Vestfold HF.

Brukerrepresentanter registreres inn i Personalportalen som ansatt.

[Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Honorering av brukere. Avtaleskjema](#)

Henvisning

Enkel henvisning til gruppebasert pasient- og pårørendeopplæring er kun nødvendig når ikke pasienten er utredet eller behandlet for aktuell diagnose ved Sykehuset i Vestfold. Ved behov for henvisning, sendes den til aktuell seksjon ved Sykehuset i Vestfold

Kursbekreftelse

Ved behov kan pasientene få utlevert kursbekreftelse på gjennomført pasient og pårørendeopplæring. Lærings- og mestringscenteret er behjelpelig med utforming av aktuelt skjema

Transport

Pasienter som deltar på pasient og pårørendeopplæring, kan ha rett til å få dekket nødvendige utgifter til å reise til og fra offentlig godkjent behandling.

4. GENERELT

5. INTERNE REFERANSER

- [1.7.3.2](#) [Pasient- og pårørendeopplæring \(PPO\)](#)
- [1.7.3.4](#) [Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsstakster.](#)
- [1.7.3.5](#) [Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Interne stimuleringsmidler- skjema](#)
- [1.7.3.6](#) [Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - opplæringstakster ISF](#)
- [1.7.3.7](#) [Gruppebasert pasient og pårørendeopplæring - Honorering av brukere. Avtaleskjema](#)

6. EKSTERNE REFERANSER

[ISF-regelverk 2024.pdf \(helsedirektoratet.no\)](#)

1. Spesialisthelsetjenesteloven. (1999). Lov om spesialisthelsetjenesten mv. (LOV-1999-07-02-61). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1999-07-02-61>
2. Pasient- og brukerrettighetsloven. (1999). Lov om pasient- og brukerrettigheter (LOV-1999-07-02- 63) Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1999-07-02-63>
3. Helsepersonelloven. (1999) Lov om helsepersonell mv. (LOV-1999-07-02-64). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1999-07-02-64>
4. Helse- og omsorgsdepartementet. (2021). Vi – de pårørende. Regjeringens pårørendestrategi og handlingsplan. Hentet fra [Regjeringens pårørendestrategi og handlingsplan](#)
5. Forskrift om habilitering og rehabilitering. (2001). Forskrift om habilitering og rehabilitering (FOR2001-06-28-765). Lovdata. [Forskrift om habilitering og rehabilitering- Lovdata](#)
6. Helse- og omsorgsdepartementet. (2020). [Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen, 2019-2023](#)
7. Helse Sør-Øst RHF. (2021). Regional delstrategi for pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring. Satsingsområder og tiltak. 2021. Hentet fra [Kvalitet og pasientsikkerhet- Helse Sør-Øst RHF](#)
8. Helse- og omsorgsdepartementet. (2019). Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023. (Meld.St.7.(2020-2023) Hentet fra [Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023](#)
9. "Patient experience in adult NHS services: improving the experience of care for people using adult NHS services" (NICE Clinical Guidelines, No. 138.National Clinical Guideline Centre (UK), London: Royal College of Physicians; 2012 Feb.); <https://L2W.no/tuky>
10. Helsedirektoratet. (2015). Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator. Hentet fra [Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator](#)
11. Meld. St. 34 (2015-2016). Verdier i pasientens helsetjeneste – Melding om prioritering. [Meld. St. 34 \(2015-2016\) - regjeringen.no](#)

7. VEDLEGG